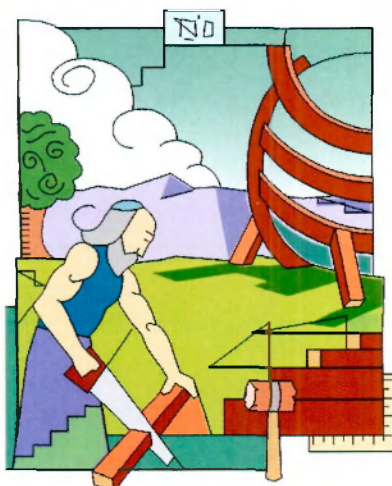




נח איש המדעים והטכנולוגיות

יוסי צוריה



בין אדם הראשון - פאר היצירה, איש ההדר - ובין אברהם אבינו איש האמונה העברי ניצב לו נח. שאישיותו הולכת לאיבוד בין שני גדולי עולם אלו. התורה אמנם מעניקה לו תואר של "איש צדיק תמים" אך חז"ל ממסמסים מסר זה "יש שדורשים אותו לשבח ויש שדורשים אותו לגנאי" או "אף נח מקטני אמנה היה מאמין ולא מאמין שיבוא המבול" ועוד.

במאמר קצר זה אנסה לטוות קוים לדמותו של נח. התיזה המרכזית היא - נח איש המדעים והטכנולוגיות.

נפתח בשמו נח. המקרא מנסה להסביר שם זה "ויקרא את שמו נח לאמור זה ינחמנו ממעשינו

ומעצבון ידינו מן האדמה אשר אררה ה'". חז"ל מגיבים מיד על הקושי בהסבר זה: "לא השם הוא המדרש ולא המדרש הוא השם היה לו לקרא נחמן". על פניו, הם צודקים: נחמן מנחם. אולם לדעתי שרש השם נח הוא כפשוטו לעשות את החיים יותר נוחים. משימה זו מוטלת בכל דור ודור על אנשי הטכנולוגיה המוסריים: לרתום את הטכנולוגיה בשרות האנושות, לפתח כלים ומכשירים אשר יהפכו את עולמנו לנקום שיותר נעים ונח לחיות בו. זו היא בדיוק דרכו של נח הממציא את המחרשה (לפי המדרש והפשט) בכדי להקל על האדם להתנתק מקללת האדמה.

משמו נעבור לפרשת נישואיו. נח מאחר להינשא ולהביא ילדים עד גיל מופלג של 500 שנה. תופעה זו אופיינית לאדם המקדיש עצמו לנושא הבעור בעצמותיו אין לו זמן להתעסק במשפחתו הפרטית והוא דוחה נשואים ומשפחה לגחל מאוחר יותר. כך גם המקרה של נח. אך מה בכל זאת גרם לו לצאת מרווקותו הנצחית? התשובה נעוצה בבת זוגו. לפי המדרש התחתן נח עם נעמה לבית למך לבית קין. זהו אירוע הדורש הסבר. באותה תקופה קדומה ההקפדה להתחתן בתוך החמולה, בתוך המשפחה הייתה חזקה ביותר (ראה למשל את כל

נשואי האבות!) בנוסף לזה, סביר להניח כי נח הבן הנבחר של משפחת שת היה רווק מבוקש (הוא עוסק ב-HI-TECH)

מה גרם איפה לנח, הבן הנבחר מהמשפחה הנבחרת, לעזוב את בנות שבטו וללכת ולהנשא לבת רוצח משבט קין הרוצח?

התשובה לדעתי נעוצה לא רק בנעמה שבוודאי הייתה אישה מקסימה אלא בעיקר לעניות דעתי בשלשת אחיה: יבל, יובל ותובל קין. שלשת אחים אלו, לפי המסופר בתורה הם אבות המדעים. יבל, הצליח לחקור ולבית את חיות הבית והוא "אבי יושב אהל ומקנה". יובל הוא אבי אמנות הנגינה "אבי כל תופש כנור ועוגב", ותובל קין הוא אבי התעשייה "לוטש כל חרושת ברזל" (במאמר מוסגר נזכיר כאן כי "תובל קין" נחשב לאחד מהאבות הרוחניים של מסדר הבונים החופשיים שבעיקרו הנו מסדר טכנולוגי). משפחה זו, כנהוג בזמן הקדום וגם בזמננו, לא שיתפה אחרים באוצרות הידע שלה. כדי ללמוד את המדעים מכלי ראשון צריך נח להצטרף למשפחה! והוא עושה זאת על ידי נישואיו לנעמה.

אך כאן מתבהר עוד יותר ההבדל בין איש הטכנולוגיה ה"חיובי" ובין ה"שלילי". בעוד תובל קין מנצל את טכנולוגית הברזל כדי לעשות "כלי נשק לרוצחים" כלשונו של רש"י, נח מנצל אותה כדי להיטיב עם האנושות והופך את החרושת למחרשה ולכן "ונח מצא חן בעיני ה'".

אך החזקה בהוכחות להיות נח "איש טכנולוגיה" היא באופן הוא ניצל. כדי להמחיש את הדבר ננסה להעתיק את האירוע לזמננו. נשער בנפשנו כי לרבש"ע נמאס מעולמנו והוא מחליט להשמידו. כדי להשאיר שריד לאנושות הוא מחליט להציל את השרידים ב ספינת חלל. מה הסיכויים לדעתכם שהוא יפנה לאחד מצדיקי מאה שערים או לאיזה בחור ישיבה מיישבת מרכז הרב ויבקש ממנו לבנות ספינת חלל עם מנועים רקטיים, מגני קרינה סולרית וכו'. לתוך הספינה, יתבקש הצדיק הנבחר להביא גם את כל שרשרות ה-DNA כדי שיוכל לשחזר את החיים בכוכב החדש. תגובת אותו צדיק, תהיה קרוב לוודאי שהוא שמח מאוד על הכבוד שנפל בחלקו אבל אין לו מושג קלוש כיצד לגשת לפרויקט זה, ואם אלוהים רוצה להצילו שימצא דרך יותר פשוטה. אך אם אותו מסר היה מגיע לאיזה גאון טכנולוגי. ביחד עם תוכניות מפורטות - הלה היה פשוט יוצא מגדרו מרוב התלהבות וניגש ישר למלאכה.

בניית התיבה באותה תקופה הייתה אתגר טכנולוגי השקול לבניית ספינת חלל בזמננו. אתגר מדעי אחר היה פעולת האיסוף והמיון של כל בעלי החיים שהיו אז. בחירת החומרים לתיבה, עיבודם, חשובי הכמויות הדרושות, בניית שרשרות מזון לכל החיות כל אילו דרוש את כל מאגר הידע האנושי באותה תקופה. ואדם אחד ורק אחד החזיק בו-נח!

נח נרתם למשימה בהתלהבות, וכשהמבול מגיע הפרויקט מושלם וההתיבה מוכנה לקלוט אותו משפחתו וכל החיות. גם בשבתו בתיבה, אין הוא מבזבז את זמנו. הוא משתלם ברפואה וכותב את ספר הרפואות.

גם בתום המבול מוכיח לנו נח כי הוא איש מדע. איש אמונה קלסי, היה יושב ומחכה לצווי האלוהי (אשר באמת הגיע) לצאת מהתיבה. אך נח לא. הוא פותח בסדרת ניסויים כדי לראות האם קלו המים. הוא מפיק לקחים מהניסוי הכושל עם העורב, עובר ליונים, מקבל תוצאות חלקיות בנשוי השני (עלה זית) ומסיק לאחר הניסוי המסכם כי הוא יכול לצאת מהתיבה.

הוא יוצא - אך הוא מוטרד: האם כל מאגר הידע שלו ובעיקר חוקי הטבע עדיין רלוונטי אחרי המבול ששם ללעג ולקלס כל חוק טבע. ובכלל הוא תוהה: האם יש איזו שהיא חוקיות (שהיא הבסיס לכל מדע) בעולם?

הוא בונה מזבח ומעלה עולות. והתשובה לא מאחרת לבוא "עוד כל ימי הארץ זרע וקציר וקר וחם וקיץ וחורף ויום ולילה לא ישבותו". פסוק זה הנמצא בין ההבטחה "לא אוסיף לקלל את האדמה" ובין הברכה "פרו ורבו ומלאו את הארץ" בא להחזיר לנח ולאנושות כולה את האמונה כי קימת חוקיות בעולם וקיים סדר היכול להוות את הבסיס לחוקי הטבע.

הספור האחרון שנח מספר לנו הוא ספור הגפן. נח פותח בסדרת ניסויים על תהליך התסיסה ומקבל משקה חדש ומוזר. כמו כל איש מדע המכבד את עצמו הוא מנסה את המשקה על עצמו - אך הפעם התוצאות עגומות ומבישות.

חם שחסיד גדול של המדע לא היה מימיו מנצל את ההזדמנות ללעוג לנח ראו לאן מובילה אותנו הקדמה הזו! נח מתעורר מיינו ומשיכרונו רואה את אשר נעשה לו ומזדעזע. אך יחד עם זה הוא פתאום מתעורר מהחלום הטכנולוגי המתוק על "טכנולוגיה בשרות האנושות" ומבין כי גישה זו לבדה סופה שתוביל את בן האדם לנהנתנות, לניהיליזם וסופו שיתבוסס בשכרותו.

על רקע זה נבין יותר טוב את תגובת נח. זהו המקום היחידי בו הוא מדבר - בואו ונקשיב לו היטב. הוא פותח בקללת כנען בכור חם. ומהי הקללה? מידה כנגד מידה. אתה. כנען מזלזל בטכנולוגיה? אם כן תישאר בבערותך וסופך שתהיה עבד לשאר האנושות. (ובאמת, לאורך ההיסטוריה קללתו התקיימה ואפריקה הינה היבשת הנחשלת ביותר עד היום).

מכאן הוא עובר לברך את שם. אך שימו לב - הוא לא מברך את שם כי אם את ה' אלוהי שם. נח מבין כעת וקולט כי רק האמונה ולא הטכנולוגיה יכולה להעניק תוכן חיובי ומוסרי למין האנושי.

אך האם נח זונח כליל את דרך הטכנולוגיה? התשובה שלילית. את פסגת הברכות הוא מעניק לבנו, בכורו ויורשו יפת. "יפת אלוהים ליפת וישכון באוהלי שם". יפת, היורש, הוא הבן המקבל את הברכה שלפי נח היא השלוב הנכון. חז"ל מגדירים את זה: "יפיותו של יפת באוהלי שם". אידיאל החיים על פי נח הוא השלוב הנכון בין המדעים והטכנולוגיות מחד, שאותם מייצג יפת לבין האמונה הצרופה אותה מייצג שם.

"בשנת שש מאות שנה לחיי נח... ביום הזה נבקעו כל מעיינות תהום רבה". אומר הזוהר הקדוש "בשנת שש מאות שנה לאלף השישי (1840) יפתחו מעייני החוכמה. ואכן מאה ושישים השנה האחרונות היו השנים בה המדע והטכנולוגיה אכן הובילו את האנושות לשיאים חדשים. תפקידנו הוא לנסות ולהגשים את האידיא על פי נח - איש הטכנולוגיה והאמונה.